

Sidste Nyt fra Albanien, Kosóva og Makedonien

323 - 8' årgang - 17.11.2006

Version 2.0 (næsten uændret): Juli 2013

Tekst og fotos: **Bjørn Andersen**

Bjergene i Mat

Indholdsfortegnelse *Contents*

Ugeoversigt *Summary*

I Burrel, Urakë og bjergene i Mat *Only in Danish*

UGEOVERSIGT (resumé)

Dette nr. fortæller om en rejse til Burrel, Urakë og bjergene i Mat. I næste nummer omtale af følgende:

Kosóva: Status i forhandlingerne. Martti Ahtisaari's beslutning om at udskyde sit oplæg. Vurdering heraf.

Albanien: Diskussioner om valgloven. Det kommende lokalvalg. Socialisterne og Ilir Meta's Integrations-socialister er indstillet på at samarbejde. Nogle i Berisha-koalitionen ønsker regeringsændringer (Genc Pollo fylder for meget ift det ene mandat han råder over, er der nogle der mener). EU om status i Albanien: Har man tilstrækkeligt kraft i omstillingsprocessen? Transparency: Albanien står lidt bedre i år end forrige år. Den store bogudstilling i Tirana.

Ismail Kadaré: Kadaré har tilsyneladende indviklet sig i et alvorligt »slagsmål« og er ikke sluppet så godt fra det.

Serbien: Folkeafstemningen førte til at man (med temmelig ringe tilslutning) får en ny forfatning med et omstridt afsnit om Kosovo. Parlamentsvalg til januar.

Danmark: UM Per Stig Møller har skrevet kronik om status i udenrigspolitikken.

USA: Præsident Bush og Republikanerne har lidt et alvorligt (og indrømmet) nederlag ved midtvejsvalget. Forsvarsminister Rumsfeld er trådt tilbage.

I BURREL, URAKË OG BJERGENE I MAT

November 2006

Her får vores chauffør en ræv som jeg egentlig skulle have haft. Desværre, desværre måtte jeg sig nej, fordi ræven næppe ville blive accepteret i tolden. Den var blevet skudt da den havde sat tænderne i noget lækkert. På toppen af et af bjergene i Mat

Da jeg var i Albanien i begyndelsen af november, besøgte jeg Burrel og nogle af landsbyerne i området - ikke mindst Urakë - og jeg var også på »familiebesøg« på toppen af ét af bjergene i Mat-området.

Burrel

Burrel er den største by i området og lignede sig selv, bortset fra at flere af gaderne var brudt op for at der kunne blive lagt helt ny belægning. Her ved rådhuset stod vandbilen og en stor mængde nye affaldsbeholdere. Både den nye belægning og affaldsbeholderne var meget tiltrængte, men at tingene skete netop nu har *muligvis* lidt at gøre med at bystyret snart skal på valg.

Et udbredt indtryk er at den nuværende borgmester, lægen Skënder Lleshi, der er fra regeringspartiet Demokraterne, har gjort det ganske godt. Måske bliver han genvalgt, måske ikke - i hvert fald arbejder Socialisterne på at vælte ham - muligvis i samarbejde med Ilir Meta's Bevægelse for Integration, der er brudt ud fra Socialistpartiet i protest mod den daværende partileder, Fatos Nano. Den integration der henvises til er den europæiske.

Burrel er et område med en vis fremdrift, der er mange der tager initiativer og etablerer sig, men der er også mange mangler, beskæftigelsen kunne være bedre, mange rejser andetsteds hen og både skolevæsen og sundhedssektor trænger til en kærlig hånd og en vis modernisering.

Hospitalet og Dr Pupla

Dr Pupla, læge og ironiker

Man har et pænt, nydeligt og velholdt hospital, og jeg havde fornøjelsen af at blive vist rundt søndag eftermiddag af en god ven af Danmark, Dr Zyber Pupla, der leder afdelingen for alvorligt syge børn. Dr Pupla har for en del år siden arbejdet en tid på bl.a. Herlev Sygehus og har meget positive erindringer derfra. Han viste mig nogle glimrende hjemmelavede tavler der viste »flowet« i diagnose- og behandlingsforløbet, og han demonstrerede et ultralydsapparat som han bruger meget flittigt. Indtil denne søndag havde han i 2006 foretaget 1.800 målinger. Apparatet havde han fået som gave fra Danmark - ét af dem der var blevet udfaset på et dansk hospital, men som stadig gjorde god fyldest her.

Dr Pupla har et skarpt øje for samfundsmæssige skavanker, korrupsion og bureaukrati - og han er en dreven ironiker og en stor humorist. Synes han at han er gået lidt vel langt, holder han en pause, drejer hovedet for at fortælle at det *var* en spøg. Men sådan er det jo; der er ofte et element af sandhed gemt i spøgefuldheder. Måske fik jeg ham overtalt til engang at skrive en lille artikel om dét at være læge på et hospital i den albanske provins.

Broen i Urakë

I dagene før hospitalsbesøget havde jeg været i landsbyen Urakë et pænt stykke fra Burrel. Hér var jeg også sidste år hvor jeg fulgte en energisk diskussion mellem landsbyboerne om en ny bro og en ny vej. Ikke en bro eller en vej, man havde fået lovning på, men én man havde stor brug for, og som man - efter at have hørt om positive erfaringer andetsteds - meget gerne ville være med til at bygge. Hvis man kunne få cement, grus og andet af dén slags, ville man stille med frivillig arbejdskraft til at gøre alt det grove.

Ingeniører i Tirana havde lavet et skitseprojekt (ganske gratis), men man manglede pengene til at bygge, og der er ikke udsigt til at de kommer fra staten eller fra området.

Floden ved Urakë. Tanken er at bygge en regulær bro til venstre og at lægge grus til højre for den lille ø. Lykkes det vil rejsen til Burrel blive væsentligt forkortet

Der er for resten det særlige ved Urakë at alle borgerne - uanset partifarve - undlod at stemme ved sidste parlamentsvalg i sommeren 2005. Man følte sig så glemt at man syntes at det var fuldkommen idiotisk at gå hen at lægge en stemme i boksen.

Måske er det dog nu lykkedes at få lidt opmærksomhed, for Qemal Minxhozi, indtil foråret 2005 albansk ambassadør i Danmark, nu socialistisk - dvs. socialdemokratisk - parlamentsmedlem, besøgte området for at høre hvad der var galt, og han er siden kommet igen mange gange for at diskutere tingene, for at vise stedet til gæster fra ind- og udland og for at få bevægelse i tingene. Idéen om vejen og broen er én af Qemal's, men han regner med at det bliver meget

svært, for ikke at sige umuligt at skaffe tilstrækkeligt med penge fra de albanske myndigheder, og derfor påtænker han at samle penge ind fra venner og bekendte i Albanien og i udlandet.

Muren

Qemal Minxhozi har en pointe og et par overbevisende resultater at byde på. Når veje og broer er dårlige dannes der på det nærmeste en mur. Ikke en mur der forhindrer at man kan løbe væk, hvad mange af de yngre landsbyboere gør. De løber til de store byer og slår sig ned dér - eller de render til Grækenland eller Italien eller endnu længere væk og kommer kun tilbage engang imellem.

Derimod en mur der forhindrer daglig og smidig trafik frem og tilbage af landsbyboere - enten for at gå på arbejde eller uddannelsesinstitution andetsteds eller for med jævne mellemrum at tage til marked for at sælge til byboerne.

»Muren« er med andre ord med til at affolke området og til at gøre Albanien til et land der på flere måder bliver »skævere« og »skævere« - et land hvorfra folk, især de yngste og de mest initiativrige, løber.

Albanien har andre problemer af tilsvarende slags, for det er ikke kun de unge fra landsbyerne, der løber. Det gælder også de bedst uddannede. Nogle tager til andre lande i Europa eller de tager til Amerika for at videreuddanne sig og for at få international erfaring, men adskillige af dem kommer ikke tilbage, men slår sig ned, hvis de får et ordentligt arbejde, og det er der flere der gør.

Qemal Minxhozi har et par overbevisende resultater at vise frem. I Gurrë e Vogël - en anden landsby - overbeviste han landsbyboerne om at de selv måtte tage fat i skovl og spade, hvis der skulle ske noget, til gengæld fik han en bank til at give nogle penge, en bygningsentreprenør til at låne materiel ud og den daværende forsvarsminister, Pandeli Majko, til at forære dem en gammel militærbro, og nu står broen der og trafikken flyder noget nemmere.

Den nye landsbyskole i bjergene

Da jeg havde besøgt Urakë-området og talt med fysiklæreren fra dén af skolerne, der ligger på den anden side af floden - om udfordringen ved at være landsbylærer (han er - efter parlamentsvalget - blevet erstattet som skoleleder), kørte vi afsted til et sted hvor landsbyboerne var i gang med at bygge en ny skole. Ikke noget meget prangende, men ordentligt og solidt. Fundamentet var i orden, opmuringen var i gasbeton, spærrene var rejst - og tagstenene lå klar. Et par uger efter regnede man med at undervisningen kunne gå i gang med 4-5 klasser på de mindste klassesettrin.

Vognmanden og hans familie

Mørket var ved at falde på, så derfor kørte vi tilbage til Burrel hvor vi overnattede hos nogle af Qemal's slægtninge. Manden er en driftig vognmand, der netop har udskiftet en minibus med en større der kan tage ca. det dobbelte antal passagerer. Han kører hver dag afsted til Tirana tidligt om morgenen og kommer tilbage noget over middag, og så skal der vaskes bil og ordnes og gøres ved. Dvs. dén dag måtte han opgive et par timer, for strømmen gik i området - tilsyneladende var det ikke én af de varslede afbrydelser.

Hans kone er økonom og arbejder på en virksomhed i nærheden. Og sønnen - der er en 11-12 år gammel - véd godt hvad der forventes af ham. Da han og jeg var alene tilbage én af dagene gik han på eget initiativ i gang med forskellige småjobs. Der skulle røres i vinen der var ved at udvikle sig i store tønder. Der skulle flyttes på en stor bunke fyldt til et forestående byggeprojekt. *»Nej, jeg skal lige være*

færdig med dét her - kommer om en halv time«, råbte han til én af sine kammerater der kom ind gennem porten med en fodbold. Faren var glad for at høre historien, da vi fik frokost. »*Det har han efter mig!*«, smilede han. Ja - eller efter sin mor, kunne man sige, for alle de gange jeg har set hende, sidste år som i år, var hun i gang med at lave mad eller rydde op.

Thanë

Næste morgen tog vi op i bjergene. Det blev en lang tur med mange små og store oplevelser, og der var mange vi skulle besøge - og så var der dem vi bare mødte helt tilfældigt. Ét af de første steder var hos én af Qemal's gode venner. Han er bonde, men også erhvervschauffør, han havde stadstøjet på fordi vi var ventet. Vi blev »bænket« ved ildstedet - dvs. vi fik nogle fåreskindstæpper at sidde på - og så gik vi ellers i gang med at snakke og med at fingerspise. Gode tomater, ost, youghurt, suppe, kylling - og dertil en glimrende raki og en frisk saft, der begge var lavet på *thanë*, som jeg tror er en bittersød kornel af en slags. Nødder og æbler manglede heller ikke. Det samme gjaldt nødningen, den var som hos mine bedsteforældre da jeg var barn.

Denne familie var muslimsk, Koranen stod endda på kaminhylden. I byerne er der en del romersk-katolske kristne, men i landsbyerne og oppe i bjergene er man muslimer. Nogle lægger stor vægt på deres

religion, andre mindre.

Almindelig skik og brug på disse kanter tilsiger at man sætter skoene, før man går indenfor. Nu vi er ved skoene, undrer jeg mig lidt over at der er så mange albanere der går i »italienske« sko med tynde såler - når man nu skulle tro at det ville være langt bedre med »praktisk« fodtøj med plads til både tæer og vrist.

Dér som alle andre steder, er der forskellige regler der bliver fulgt. Kvinderne er der og taler med, men de spiser ikke med; de har lavet maden i forvejen, de bærer til og fra og har ikke noget imod at man tager et billede, især hvis man husker at spørge først.

Der var dog et sted ude ved landevejen hvor vi mødte 4-5 kvinder der var ved at vaske tøj ved den enlige kilde, hvor Qemal hviskede til mig at jeg ikke skulle tænke på at fotografere. De var ledsaget af en ældre mand, der ikke ligefrem deltog i vaskeriet - men måske skulle han bare være der for at beskytte kvinderne?

Monarkisten

Kong Zog, eller som han først hed: Ahmet Zogu, stammede fra Matområdet, og i nærheden af hans landsby blev vi budt inden for hos familien Lika. Lika, der er oppe i 80'erne og meget livlig, havde ikke det fjerneste imod at få besøg af en socialdemokratisk »deputét«, Qemal, og mig. Han vidste at Danmark i lange tider har været et kongedømme og ville nu have bekræftet at et kongedømme er den bedste måde at ordne tingene på.

Når man får et alvorligt ment og venligt spørgsmål, skal man også svare så godt man kan, så jeg sagde at vi igennem århundreder havde udviklet vores styre til dét det er i dag, og at vi egentlig var meget godt tilfredse.

Alle danskere sætter stor pris på vores Dronning, sagde jeg. Når hun holder tale hvert nytår, sidder det meste af befolkningen og ser på og hører på hendes kloge ord. Vi er også glade for at hun er en habil kunstner og forstår sig på sådanne ting.

Politikken derimod bestemmes af parlamentet, og sådan skal det være i vores land. Albanien er et helt andet land med en helt anden historie. Hvordan man vil gøre dér, må være op til albanerne, synes De ikke dét?, spurgte jeg.

»Er det rigtigt hvad jeg har læst i en albansk avis«, spurgte en anden, »at en dansk Prins kørte for hurtigt og at Dronningen undskyldte det offentligt«.

»Det er ganske rigtigt, og bagefter straffede Dronningen Prinsen, men det var bag lukkede døre, så præcis hvordan og hvorledes véd jeg ikke noget om.«

Da dén forklaring var blevet oversat, syntes jeg at kunne fornemme en tilfreds mumlen. *»Akkurat sådan skal det være«,* tror jeg det betød. *»Folk der kører tåbeligt skal straffes og ikke slippe - ligegyldig hvor højt på strå de er - og hvor mange venner der er parat til at hjælpe dem«.*

Far Lika med kongebevægelsens flag

Bjergvejen

Vejen *var* nogenlunde farbar indtil et bestemt sted. Herfra kunne man ikke køre med almindelig bil, for slet ikke at sige med bus. Enten måtte man have en off-roader (men jeg så ingen bortset fra vores egen) eller også måtte man gå eller rejse med muldyr.

Netop denne dag var der mange gående, hvad der skyldtes at man i to-tre landsbyer på disse kanter har en særlig højtid når vinteren begynder - og en tilsvarende ud på foråret, den 6. maj mere præcist. Fra gammel tid, dvs. fra før Osmannernes indtog i Albanien, er den

opkaldt efter Skt. Elias. Begge gange er der mange der besøger deres familie i bjergene og overnatter én eller to dage, og det var af samme grund vi var afsted i en temmelig proppet bil.

På toppen ...

Da vi havde sat kvinder og børn af hos »vores« familie, kørte vi andre videre til toppen. Når vi stod ud engang imellem mærkede vi at kulden var ved at bide sig fast. *»Er det dig fra de nordlige lande, der har bragt kulden til Albanien?«*, blev jeg spurgt, sådan let drillende. *»Absolutisht!«*, svarede jeg, *»og solen!«*. Vejret var utrolig flot både om dagen og om natten hvor fuldmånen tog over og kastede lidt lys over landskabet - hvor der nogle steder lå den fineste sne.

Tidligt næste morgen var Qemal hurtigt ude; han ville vide om der var kommet regn, for i så fald kunne vi få store vanskeligheder med at komme nedad bjerget; er vejene først blevet isglatte, må man tænke på at overvintre ... Men det er heldigvis sjældent at der kommer regn når der er fuldmåne, stjerneklart og kun en ganske svag vind.

På toppen af bjerget boede et par bondefamilier, der levede af deres får og et par kalve, og det var tit vi mødte hyrder der fulgte deres dyr rundt i terrænet - og som benyttede lejligheden til at veksle et par ord med de fremmede. »*Hvem kunne de være? Hvad mon deres ærinde var?*«

Flere af stederne blev vi budt indenfor, og der blev hurtigt arrangeret lidt at spise og drikke, og der blev også budt cigaretter om. En raki *skulle* man have. Og måske et bolsje? Nogle nødder? Ét af stederne fik vi en helt vidunderlig iskold youghurt.

Vores familie

Da det var ved at blive mørkt, fandt vi »vores« familie igen. I mellemtiden var der kommet flere til, så nu var der ti mænd og et tilsvarende antal kvinder og børn i et hus der ikke var voldsomt stort.

Mændene sad i en stor stue, faktisk ikke på gulvet som de fleste andre steder i bjergene, men på sofaer langs væggene. Kvinderne og børnene var i køkkenet og uden for i færd med at tilberede aftensmaden.

Snakken gik fint - når der var én der talte, tav de andre. *»Du er fra Danmark? Jeg er chauffør og møder tit danske chauffører i Durrës. Mægtig dygtige folk ... også til at drikke øl«*. Og så blev der grinet i alle sofaerne. En enkelt, en ældre slægtning udefra, var lidt træt og ikke videre snakkesalig, men ham fik man taget med ind i diskussionen.

Nano som præsident? Den nye Berisha?

Snart var det politik der blev diskuteret. Nogle troede, nogle *håbede* måske, at den tidligere premierminister Fatos Nano ville blive ny præsident til næste sommer. I Albanien kan meget ske, men jeg spurgte forsigtigt om ikke det var det bedste for landet, hvis man igen valgte en konsensus-præsident?, og dét var Nano vel ikke?

»Tjo«, var der én der sagde, »*men det var nærmest Berisha der bestemte at det skulle være Moisiu, dengang socialisterne sad på regeringen og hvor det gjaldt om at få modparten med, så derfor må det være socialisternes tur nu*«.

En anden grinede lunt og sagde at én af forudsætningerne var at Socialisterne ville støtte hans valg, og at det vel ikke var helt så sandsynligt, som det måske havde været for år tilbage?

Men Nano som præsident er ikke så usædvanlig en måde at tænke på på dé kanter, hvor politikerne - når det virkelig gælder - er mestre i at manøvrere, og hvor det ikke så meget handler om ideologi som om personlig tilknytning og tillid.

Berisha var for år tilbage en katastrofal præsident, nu er han lykkedes med først at slå Fatos Nano ret så eftertrykkeligt og derefter at få en kompleks regeringskoalition til at fungere ... sådan da. Hvem skulle have troet det i 1997 eller de nærmeste år derefter?

Nano kan noget af det samme som Berisha: Manøvrere. Nano's regering og parti var ved at krakelere i 2003 og han stod til at få en gevaldig øretæve på partikongressen i slutningen af året, men hvad gjorde han? Han allierede sig med nogle af sine modstandere - nogle af dem han i fuld offentlighed havde kaldt dybt korrupte - og fik tilmed det største flertal bag sig, som man kunne tænke sig. At det var nogle kostbare kampe og sejre blev understreget ved parlamentsvalget i 2005 og den efterfølgende partikongres, der førte til at Nano måtte bevæge sig ud i et fjernt hjørne og skumlende se Edi Rama, Tirana's borgmester, blive formand.

Kosóva

Kosova-spørgsmålet kom også op. *»Efter min mening«*, sagde jeg da det blev min tur, *»Efter min mening behøver albanerne ikke at være så bange, for ligegyldig hvad der sker, kommer serberne i Beograd ikke til at styre Kosova. Alle og enhver véd at albanerne udgør det store flertal, og at en løsning nødvendigvis må respektere dette. Men jeg ville tro at man hurtigere kunne komme til en ordentlig og varig løsning, hvis albanerne udviste klogskab og gjorde alt hvad de kunne for at vise det serbiske mindretal at der vitterlig var plads til dét også, at dét også havde en rolle at spille. Albanerne er et meget gæstfrit folkefærd; det er noget der minder om gæstfrihed og venlighed der er brug for i Kosóva«*.

Jeg tror ikke der ligefrem var flertal for dette synspunkt i forsamlingen, sandsynligvis var jeg den eneste der tænkte sådan, men man forstod udmærket hvad jeg mente - og der var ingen der

fór op i frådende raseri, slet ikke. Man var - som altid - venligt imødekommende.

Hovedretten ... en tanke til Scherfig

Bordene blev ryddet, der blev lagt duge på - og ind kom maden. Brød, tomater, løg, kød og raki. Jeg var godt mæt da hovedretten kom ind, og det skal tages helt bogstaveligt. Hver af os fik fårehoved at spise - *»med det hele«*. *»Tak, tusind tak, men jeg kan umuligt spise mere!«* *»Det bliver du nødt til«*, sagde Qemal, *»traditionen byder det!«*. *»Hvad er det for en ven at have?«*, tænkte jeg med et dybt suk ... *»og hvordan var det nu med Hans Scherfig? Var der ikke engang i Kirgisien, hvor han prøvede akkurat det samme?«*.

Jeg spiste hvad jeg kunne, og det smagte faktisk udmærket, og tog straks efter en diskussion med Qemal om Illyrerne og Albanerne og hvor mange albanske ord der kommer udefra bare for at vise at jeg ikke var sådan at kyse, men da bordet blev ryddet, var der nok en *anelse* mere på min tallerken end på de andres. Siden har jeg for resten lovet højt og helligt at læse Neritan Ceka's nye bog (på engelsk) om Illyrerne ... og at spørge filologen Shaban Sinani, der er en fælles bekendt, hvordan det er med antallet af låneord i Albansk.

Sent om aftenen var det tid at lægge sig. Vi var nogle der én efter én besøgte pedallokummet i udkanten af huset. Det var arrangeret meget fikst, for gulvet skrånede akkurat så meget at man let kunne skylle det over med en vandslange.

I mellemtiden var der blevet redt op på sofaerne og fundet madrasser frem; hele rummet var med ét blevet et hvidt snelandskab, hvor de ældste herrer gik rundt i kække lange blåternede underbukser, mens vi andre promoverede boxershorts i mange forskellige mønstre og farver. Og så begyndte vaskningen. Én af kvinderne holdt et vandfad, en anden rakte sæbe og håndklæde frem, en tredje stod med frisk vand i en kande, og så var det bare at komme i gang. Jeg var så heldig at være den første siden jeg var

noget så fornemt som en kær gæst fra det fjerne Nord.

10 minutter efter blev lyset slukket, og hele banden faldt langsomt til ro, mens snorkelydene blev stærkere og stærkere.

Lidt over 6

Lidt over 6 næste morgen vågnede den første, og dét skjulte han ikke ligefrem, så ganske kort efter var vi alle på fødderne i de korte og de lange. Madrasser og lagner blev samlet sammen ... fadet blevet båret rundt, og så drak vi en styrkende morgenmad, en kop tyrkisk kaffe og en forsvarlig raki.

Solen var kommet et stykke op og kastede lange skygger. Én af de unge piger havde allerede været ovre ved udsalget på en anden gård noget derfra og kom tilbage med en stor pose cigaretpakker af forskellige mærker.

Stentårnet

En *kullë*, i bestemt form en *kulla*. Ejerne har bestræbt sig for at bevare den så autentisk som muligt, men heldigvis er der blevet indlagt elektricitet. I gamle dage - når man havde lukket sig inde - benyttede man de lokummer der kan ses som en art karnapper; man må formode at eventuelle belejrere gik udenom. Et tilsvarende system havde man på Spøttrup i det nordlige Jylland.

Heldigvis havde vi fået antifrostvæske på kølesystemet da vi forlod Burrel, men der havde alligevel dannet sig en isprop ét eller andet sted i nattens løb, så dét måtte vi klare med noget gennemskylning, og derfor var vi nødt til at stoppe ved en *kullë* et stykke nede for at få mere vand, hvis der nu skulle ske noget. En *kullë* er et højt stentårn, der i ufredstider kunne lukkes helt af for udefrakommende.

Beboelsen ligger i toppen - midtvejs er der plads til forråd - og vinduerne er så små at de næsten kun kan bruges til at skyde ud af.

Modtagelsen var overordentlig hjertelig og munter. Familien var én af

de mest muntre af dem jeg har mødt i Albanien. Den levede af fåreavl og dyrkede hvad den havde brug for, og det er fint, men måske ikke noget at grine af?, sådan i overført forstand. To af børnene havde i mange år boet i Grækenland, og tilbage var kun far og mor og den yngste søn. »*Hvad er dine planer?*«, spurgte jeg sønnen. »*Er du også blandt dem der vil prøve lykken et andet sted?*« »*Næh da, jeg vil blive og passe fårene*«, sagde han med et stort grin. Det var helt rart at høre - og sé.

Qemal og jeg fik hver anvist plads ved ildstedet - og så fik vi ellers raki, valnødder og æbler, fik fortalt om tårnets historie gennem nogle hundrede år, og der blev udbragt en skål for den fremmede. »*Véd du*«, sagde bonden, »*véd du at du er den første fremmede i dette tårn i over hundrede år?*«. Jeg lovede at hilse mine landsmænd med respekt!

Den næste skål var min. »*Respekt*«, sagde jeg og løftede glasset og

smilede alt dét jeg overhovedet kunne. Respekt var et fint ord i dén sammenhæng! Fatter sprang op, løb over til mig så vi kunne slå glassene mod hinanden.

Talen faldt på Isa Boletin, en meget bekendt albaner fra omkring år 1900. Man syntes det var ovenud rart at jeg havde et billede af ham hjemme i Danmark. Billedet viser ham gående i traditionel klædning med hvid filtkalot sammen med flere af sine klanfæller déngang i 1912 hvor Albanien blev selvstændig.

»Hvordan kan det nu være«, spurgte bonden - mest Qemal måske, men også os andre - »at vi har fået alle disse forfærdeligheder på halsen. Kriminalitet. Narkotika. Prostitution?«

Måske skulle spørgsmålet bare hænge i luften. Men så kom jeg til at sige at da jeg havde været i Albanien i 1976 havde der ikke været noget af dén slags. Jeg lod dét ligge at der til gengæld havde været så meget andet.

»Sagde du 1976 ... Hørte I dét, han sagde 1976«, udbrød bonden. »Respekt! Respekt!«, og så drak vi endnu et glas. Det vil sige - på dét tidspunkt havde jeg dog lært at man aldrig skal drikke helt ud, for hvis man gør dét, bliver glasset lynhurtigt fyldt op igen.

Zoti Shoku

Tv Zoti Shoku, th Qemal Minxhozi. Her er vejen ikke så slem, men man skal være dygtig hvis to biler skal passere hinanden, der er ingen kant og der er *rigtig* langt ned, både når der er knastørt og når der er glat.

Min ganske særlige ven, Zoti Shoku, grinede ikke så lidt og slog sig også på lårene. Han hedder noget helt andet, men siden man nu om stunder mestendels er hr., hvis det skal være blot en anelse højtideligt, kaldte jeg ham jævnlige »hr. kammerat« på grund af hans glæde ved de gode gamle dage, déngang hvor han var materielforvalter i et landbrugskooperativ.

I virkeligheden er han en meget venlig og munter Rasmus Modsat; i hvert fald verserer der i Burrel-området en del historier om hvordan det gik déngang i forne tider, da han var oppe at toppes med partisekretærer og andre fra systemet. Engang havde han besøgt én af sine venner og spist og drukket hos ham. »*Hvad er nu dét for noget tøjeri*«, sagde sekretæren. »*Véd du ikke at han er*

småborgerlig og imod socialismen«. »Jo da«, sagde Zoti Shoku, »men nu har jeg bidraget til at ruinere ham ved at drikke hans raki og spise hans mad«. »Og dét er ganske vist«, som en helt anden Andersen end den underskrevne engang sagde.

Bjørn Andersen
